

Schijn bedriegt

Als gezin kijken we altijd met veel plezier *Wie is de Mol*. We spelen ook mee op die app. Elke week punten inzetten. *Wie is het?* Niets is wat het lijkt... dat is een beetje het motto van 'Wie is de mol'. Iemand die eerst betrouwbaar leek, doet ineens iets verdachts. Of je denkt een 'molactie' te zien... en dan die kandidaten die in een *tunnelvisie* bleken te zitten en eruit vliegen!

Schijn bedriegt.

Ik wil met jullie een wat minder bekend verhaal lezen uit de bijbel van de profeet Jesaja over 'niets is wat het lijkt'.

Net als van de meeste profeten is het Jesaja's taak om de mensen op koers te houden. Om ze een spiegel voor te houden. Ze zijn een beetje zoals de columnisten van onze tijd, maar dan wel door God zelf gestuurd.

Jesaja 44:14-20

Iemand velt een paar ceders, of hij kiest een pijnboom en een eik, die hij in het bos met andere bomen heeft laten opgroeien; of een laurierboom die hij heeft geplant en die groeide door de regen. Ze dienen hem tot brandhout: hij gebruikt het om zich te warmen, of om er brood op te bakken. Of hij bewerkt het tot een god, waarvoor hij knielt; hij maakt er een godenbeeld van waarvoor hij zich neerbuigt. Met de ene helft stookt hij een vuur, waarop hij vlees bereidt; hij roostert het vlees en doet zich er tegoeed aan. Hij wordt warm en zegt: 'Ha, lekker warm! Ik zie de gloed van het vuur!' Van de rest maakt hij een god, een godenbeeld waarvoor hij knielt en zich neerbuigt in gebed: 'Red mij, want u bent mijn god.'

Ze begrijpen het niet, ze beseffen het niet; blijkbaar zitten hun ogen dichtgeplakt, waardoor ze niets zien en het hun aan inzicht schort. Het dringt niet tot hen door, ze missen de kennis en het inzicht om te bedenken: Met de ene helft heb ik een vuur gestookt, op de gloeiende houtskool heb ik brood gebakken en vlees geroosterd om te eten. Van wat overbleef heb ik een gruwelijk beeld gemaakt. Ik buig me dus neer voor een blok hout. Wat zij koesteren is as! Hun misleide geest heeft hen op een dwaalspoor gebracht. Ze zijn niet meer te redden, want ze vragen zich niet af: Is wat ik in mijn hand houd eigenlijk geen bedrog?

Uitwerking

De aanklacht van Jesaja is duidelijk: stop met afgoderij. De mensen wisten dat ze niet zelf hun goden moesten maken. **Ik denk dat ze alleen toch met de stroom meedingen.** Het aanbidden van beelden was normaal. En dat maakte de goden **tastbaar**. In tegenstelling tot de God van Israël, die zich niet in een beeld wilde laten vangen. Deze beelden werden gezien als toegangspoorten tot geestelijke wezens zoals Baäl, een afgod. Jesaja's boodschap is: *Schijn bedriegt!* Deze afgoden lijken een oplossing, maar bieden geen leven.

De mensen zien het niet; **hun ogen zijn dichtgeplakt. Verblind door de omgeving en de tijdsgeest.**

Jesaja gebruikt hier een scherpe en bijna satirische toon. Hij laat zien hoe blind je kunt zijn voor de waarheid.

Afgoderij is een manier om controle te krijgen over het leven. Een tastbaar beeld leek zekerheid te geven in een onzekere wereld. Maar Jesaja laat zien dat dit niets meer is dan zelfbedrog. **Schijn bedriegt. Het brengt geen echte redding.**

Verbinding naar onze tijd

Je denkt misschien: houten beeldjes aanbidden doen wij in onze tijd niet meer. Nee, dat denk ik niet inderdaad, maar **dat verlangen om controle te krijgen over het leven en ergens zekerheid te zoeken in een onzekere wereld is ook in onze tijd actueel. Alleen zoeken we het vaak bij onszelf. Niet in hout. Maar is dat slim?**

Bij de begroting voor dit jaar hebben we als VT een visie geschreven. En die is gebaseerd op onze analyse van de tijdsgeest en de samenleving waarin wij leven en kerk zijn.

Die veronderstel ik even als bekend. Hebben jullie natuurlijk allemaal gelezen, want we zijn een heel betrokken kerk...

Maar voor de gasten even een samenvatting. En ik doe dit heel kort. En ik zou dit zo graag wat uitgebreider bespreken. Ons hielp die analyse om te snappen waarom we groeien in een geseclariseerde omgeving, maar ook vragen als

- Waar komt polarisatie vandaan?
- Hoe gaan we daar als christen mee om?
- Welk licht schijnt de bijbel misschien wel verrassend op alle crisissen waar we mee dealen?

Daarover doe ik op 13 februari een studie-avond. En dan gaan we het ook over Trump en Musk hebben. Dat past niet in de preek vanmorgen, en vraagt ook ruimte voor gesprek. Want we hebben elkaar ook nodig om in deze tijd hoopvol te blijven. Straks zal ik laten zien hoe je je daarvoor kunt aanmelden.

Maar de korte variant hoe we de samenleving zien is deze:

Geen gemeenschappelijke droom

Wie in 2025 leeft, leeft in een samenleving die al tientallen jaren hoort dat **autonomie en zelfstandigheid** heel belangrijk is. Onze samenleving legt bovendien een sterke nadruk op *authenticiteit*, die zich vooral uit in ons eigen gevoel. **Het gevoel moet goed zijn.** Ik moet zelfstandig kunnen besluiten over wat ik vind, waar ik voor leef en hoe ik mijn leven inricht.

Deze persoonlijke ontwikkeling heeft ons ook wel goeds gebracht, maar het nadeel is dat als je hiermee opgroeit, het steeds lastiger wordt om jezelf in te voegen in een groter geheel en daar dienstbaar aan te zijn.

We zijn daarmee als het ware onze eigen God geworden, met onze eigen waarheid als norm. God verdween uit onze collectieve droom en de kerk uit onze publieke ruimte.

Het dromen als samenleving of groep is naar de achtergrond verdwenen en verbindt nog nauwelijks mensen. Daarmee maken **we zingeving ook vaak iets persoonlijks, iets voor het individu**, wat je zelf mag voelen en beleven. En wat jij voelt is goed.

Wij moeten er dan zelf voor zorgen dat ons leven ertoe doet, zichtbaar is, en wat voorstelt. Dat is de consequentie van hoogmoedig God loslaten en onze eigen God willen zijn.

Eén van de gevolgen hiervan is dat we **minder positief denken**. Ook de zingevingsvraag “Doe ik ertoe?” is steeds moeilijker te beantwoorden voor meer en meer mensen, vooral ook als het even tegenzit en de druk van deze vraag zelf ook op ons drukt. Ben ik nog iemand als het even niet lukt?

Cabaretier **Tim van Wijngaarden** zegt het in zijn laatste voorstelling zo: **“We hebben geen groot verhaal meer. Iedereen moet zijn eigen verhaal schrijven, maar wat als niemand jouw verhaal wil lezen?”**

Onze conclusie: twee vragen drukken op onze samenleving waar we als kerk wat mee moeten en waar ten diepste Jesaja over gaat:

Waar vind je rust?

Waar ontdek je dat en hoe je ertoe doet?

Immers legt een individuele droom prestatiedruk bij jezelf. Dit vereist een grote mentale gezondheid en weerbaarheid, waar steeds meer (jonge) mensen moeite mee hebben.

In haar boek 'Het verlaten individu' zegt psychiater Esther van Fenema dit over onze tijdsgeest:

Moederziel alleen dolen we rond, op zoek naar geborgenheid en zingeving maar er is niemand om ons op te vangen, want iedereen heeft zijn handen vol aan zichzelf.

Als God bepalen wij wat goed en kwaad is en leven we in de illusie dat de zondeval voor ons niet meer geldt.

We denken dat we vrij zijn van de zonde maar moeten voorkomen dat anderen zien dat we wankelen en van ons voetstuk dreigen te vallen.

We dolen rond van de ene beloning naar de andere en hebben steeds sterkere prikkels nodig om de innerlijke leegte te compenseren.

En ik neem het je niet kwalijk. Ik lijd hier zelf ook aan. Dit lijkt gewoon normaal. Dit is onze tijdsgeest. Iedereen zit hier middenin. Net zoals de joden in de tijd van Jesaja midden in de beeldjescultuur zaten. En onze ogen zitten misschien ook wel dicht.

Zie je.

Schijn bedriegt. **We denken dat we autonoom zijn, en onszelf kunnen redden, maar het is als een houten afgodsbeeld met de achterliggende afgoden: er komt geen leven uit voort. We lijden een honger die de god 'ik' niet kan stillen.**

Verkondiging

Wat moeten we hier dan mee?

Voor het antwoord uit dezelfde bijbel gaan we dan zo'n 750 jaar verder in de geschiedenis. De tijd van de jonge kerk van de volgelingen van Jezus. Daar lezen we in een brief van de apostel Paulus aan de gemeente in Rome een vergelijkbare oproep als van Jesaja.

Romeinen 1: 19-25

Want wat een mens over God kan weten is hun bekend omdat God het aan hen kenbaar heeft gemaakt. Zijn onzichtbare eigenschappen zijn vanaf de schepping van de wereld zichtbaar in zijn werken: zijn eeuwige kracht en goddelijkheid zijn voor het verstand waarneembaar. Er is dus niets waardoor zij te verontschuldigen zijn. Want hoewel ze God kennen, hebben ze

Hem niet de eer en de dank gebracht die Hem toekomen. Hun overpeinzingen zijn volkomen zinloos en hun onverstandig hart is verduisterd. Terwijl ze beweren wijs te zijn, zijn ze dwaas geworden en hebben ze de majesteit van de onvergankelijke God ingewisseld voor beelden van vergankelijke mensen, vogels, lopende en kruipende dieren. Daarom heeft God hen uitgeleverd aan hun zedeloze begeerten, waardoor ze hun lichaam onteren. Ze hebben de waarheid over God ingewisseld voor de leugen; ze vereren en aanbidden het geschapene in plaats van de schepper, die moet worden geprezen tot in eeuwigheid. Amen.

Zie je de parallellen?

Ook hier gaat het om een verduisterd hart wat de werkelijkheid niet ziet, maar in de schijnwerkelijkheid van afgoderij leeft! Met alle gevolgen van dien.

Afgoderij krijgt hier meer woorden. Het wordt omschreven met

- God niet de eer en dank brengen die Hem toekomt.
- Meer bezig zijn met beelden van vergankelijke dingen (dus ook mensen) dan met de onvergankelijke God en zijn majesteit. Geschapene boven de Schepper!

En gelukkig biedt Paulus handvatten voor een antwoord.

Er is een groter verhaal waar je bij mag aansluiten. Een verhaal dat zegt: jij doet ertoe! Je bent hier met een reden! En dat is precies de boodschap die onze tijd nodig heeft!

Laten we dat uitpakken.

God is te vinden

Allereerst zegt Paulus heel moedig: God is te vinden. In de wereld om je heen. **Ik hoorde pas hoogleraar Jan Rotmans – iemand die heel veel weet over de klimaatcrisis – vertellen hoe hij in de buurt van de Noordpool zo onder de indruk was geraakt van de natuur dat hij dat echt omschreef als een spirituele ervaring.** Wij hoeven hier in Nijkerk echt niet ver te fietsen voor we in – op Twente na – het mooiste natuurgebied van Nederland komen. En ik nodig je uit om een keer te gaan wandelen in het Speulderbos of op het Kroondomein. En echt aandacht te hebben voor al het moois dat daar te zien is. Ik kan er niet zijn zonder mezelf klein te voelen en God dichterbij te ervaren dan in de ruis van de stad. Dat wat God gemaakt heeft tegenover dat wat wij gemaakt hebben...

Geef God eer

Dan zegt Paulus: **het is niet alleen een spirituele ervaring zoeken, het is ook God de eer geven die Hem toekomt.**

Iemand eren betekent dat je hen met respect, waardering en erkenning behandelt vanwege wie zij zijn, wat zij hebben gedaan, of de positie die zij bekleeden. Het gaat om het uitspreken, tonen of laten zien dat je hun waarde erkent, of dat nu gaat om persoonlijke kwaliteiten, prestaties, of hun rol in jouw leven of samenleving.

God eren kan zich uiten op verschillende manieren, zoals:

- **Woord en gebaar:** Dat is wat we hier doen als we God aanbidden door te zingen, onze handen op te heffen en soms ook gewoon in de stille momenten onze woorden naar God uit te spreken. Kunnen we best nog in groeien.
- **Houding:** God eren maakt onszelf automatisch nederig. En och, wat zou dat goed zijn voor de wereld als we allemaal wat minder op onszelf gericht zouden zijn. Het is een dagelijks gevecht om niet voor je eigen eer te werken, ook voor mij, maar het is zo de moeite waard.
- **Acties:** Iemand dienen, helpen, of iemand noemen... het hoort ook bij eren.

1 Korintiërs 10:31:

"Of u nu eet of drinkt of iets anders doet, doe alles tot eer van God."

Wat heb ik eraan?

Prachtig, maar ik hoor je denken: lekker egoïstisch is dat van God: als ik me gelukkiger en beter wil voelen moet ik Hem meer eren.

Ik zie dat zelf nog niet meteen als voordeel...

Gods eer is onze ultieme bestemming

De gedachte dat de mens gemaakt is tot Gods eer is een diepe en prachtige waarheid die door de hele Bijbel heen klinkt.

In Jesaja 43:6-7 zegt God:

Breng mijn zonen terug van verre, mijn dochters van de einden der aarde, allen over wie mijn naam is uitgeroepen, en die Ik omwille van mijn majesteit geschapen heb, gemaakt en gevormd.

Efeze 1:11-12

In Hem heeft God, die alles naar zijn wil en besluit tot stand brengt, ons de bestemming toebedeeld, (..) dat wij, (...) zouden bestaan tot eer van Gods grootheid.

Dit vers laat zien dat de schepping van de mens een bewuste daad van God was. Wij zijn niet zomaar een van Zijn scheppingen, maar speciaal gemaakt om Zijn eer te weerspiegelen.

Gods eer is ons diepste geluk

Soms denken mensen dat leven tot Gods eer betekent dat we iets van onszelf moeten opofferen. Maar het tegendeel is waar: wanneer wij leven zoals God het heeft bedoeld, ervaren we juist de grootste vreugde.

Dit idee wordt bevestigd in Psalm 37:4

"Zoek je geluk bij de HEER, hij zal geven wat je hart verlangt."

Wanneer wij ons leven richten op Hem, vinden wij de diepste voldoening en betekenis. **Gods eer en ons geluk zijn geen tegenpolen, maar vullen elkaar aan.**

Zet je geestelijke bril op

Wat kun je hier nou mee? Nou, niet zo heel veel als je niet ook een geestelijke bril opzet. **In de woorden van Paulus: je richt op het onvergankelijke in plaats van het vergankelijke.** Eigenlijk is hij hier heel fundamenteel.

Voor ons staat het vergankelijke, het tastbare voorop. Als je het vast kunt pakken is het echt, anders niet. Maar nee zegt de bijbel: vervang de onzichtbare God nou niet voor een houten beeldje.

Schijn bedriegt! Er is veel meer dan we kunnen zien. Het leven is zoveel meer dan een toevallig ontstaan natuurlijk fenomeen dat in wetenschappelijke formules moet kunnen worden gevat.

Als je wel zo kijkt, dan heb je geen hoop. Dan blijft het mistig en donker.

Open de ogen van je hart en laat Gods licht erin schijnen! Ontdek hoe Jezus ook écht wil zijn in jouw leven!

Hier zit de kern van het christendom:

Als wij God de eer geven, leven voor Hem, bewust zijn van Zijn realiteit, wil Hij voor onze lichamelijke en geestelijke rust zorgen. Ik wil het nog wel sterker zeggen. Er is niets dat meer voldoening geeft dan leven tot de eer van God.

Dat is de paradox. Als je echt van het leven wilt genieten, heb je God nodig!

En je moet dat niet geloven omdat ik het zeg. Ik geloof het omdat ik Gods woord vertrouw. En ik hoop dat je zelf ook die zoektocht steeds weer aan gaat.

Schijn bedriegt: Je bent rijker als je Hem dient dan de schijn van rijkdom waar je soms nu in vast kunt lopen.

Take away

1. **Reflecteer op jouw afgoden:** Neem deze week de tijd om stil te staan bij wat jij mogelijk als 'afgod' in jouw leven hebt. Dit kan iets zijn waar je te veel waarde aan hecht, zoals succes, bezittingen, of goedkeuring van anderen. Vraag jezelf af: "Vertrouw ik hierop voor mijn veiligheid en geluk in plaats van op God?" Bid om inzicht en vraag God je hart te richten op Hem.
2. **Eer God in je dagelijks leven:** Kies een praktische manier om God deze week te eren. Dit kan door iets eenvoudigs als bewust bidden voor je maaltijd, iemand dienen zonder eigenbelang, of een lied zingen ter ere van God. Vraag jezelf na deze acties af hoe dit jouw relatie met God heeft verdiept.
3. **Word deel van het grotere verhaal:** Schrijf op of bespreek met iemand anders hoe jouw leven deel kan zijn van Gods grotere plan. Misschien moet je dat vandaag voor het eerst doen. Of een nieuw begin maken. Denk vervolgens na over hoe je je gaven en talenten kunt inzetten tot eer van God? Neem concreet een stap, zoals het aanmelden voor een activiteit, iemand helpen in nood, of actief getuigen van je geloof.

[notities downloaden]

[aanmelden studie-avond]

Laten we bidden!